

Науково-дослідний інститут
публічної політики і соціальних наук

НЕОБХІДНІСТЬ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНТЕГРУВАННЯ БІЖЕНЦІВ В УКРАЇНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО. ВРАХУВАННЯ ДОСВІДУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ЦЬОЇ РОБОТИ

Валерія Миколаївна ГОЛУБ,

*аспірант кафедри правоохоронної діяльності та
поліціїстики факультету № 6 Харківського
національного університету внутрішніх справ
<https://orcid.org/0000-0003-4620-8942>*

Конвенція Організації Об'єднаних Націй про статус біженців 1951 р. визначає, що під біженцем розуміється особа, яка через обґрунтовані побоювання стати жертвою переслідувань за ознакою расової належності, релігії, громадянства, належності до певної соціальної групи чи політичних поглядів знаходиться за межами країни своєї національної належності і не в змозі користуватися захистом цієї країни або не бажає користуватися таким захистом внаслідок таких побоювань; або, не маючи визначеного громадянства і знаходячись за межами країни свого колишнього місця проживання в результаті подібних подій, не може чи не бажає повернутися до неї внаслідок таких побоювань [1]. Необхідність визначення правового статусу тієї або іншої особи і особи біженця, в тому числі, означає, що ця особа не тільки повинна дотримуватись встановлених державою законів, обов'язків та правил поведінки, а також має можливість користуватись правами, визначеними державою, в якій перебуває, розраховувати на захист з боку держави себе та членів своєї родини.

Ми можемо назвати таких відомих та фахових правників, як: О. М. Бандурка, О. І. Безпалова, С. М. Гусаров, А. Т. Комзюк, О. Ю. Салманова, які у своїх працях приділили значну увагу питанням забезпечення прав біженців, їх визначенню та особливостям у вітчизняному та міжнародному законодавстві.

За станом на друге півріччя 2020 року в Україні перебуває 1276 іноземців, яких офіційно визнано біженцями [2]. Але більш серйозніша проблема полягає в тому, що реальна кількість біженців в Україні набагато перевищує офіційні статистичні дані. Як повідомив представник Управління верховного комісара ООН з питань біженців в Україні Пабло Матеу, що точна кількість біженців в Україні нікому не відома [3].

Знаходження такої кількості осіб, які є громадянами інших країн або особами без громадянства і, які, у переважної більшості, мають певні, достатньо суттєві проблеми в країні походження, і, які, на жаль, у своїй поведінці не завжди постійно дотримуються вимог діючого законодавства України, тобто країни, де вони на даний час перебувають, викликає у правоохоронних органів держави Україна, і, в першу чергу, Державної міграційної служби, Національної поліції необхідність відповідної правової реакції на цю ситуацію.

Наявність значної кількості біженців на території України зі своїми звичаями, поглядами, традиціями, ставленнями до існуючих правил життя мають суттєвий вплив на стан правопорядку на території держави, де ці біженці перебувають. Як приклад, ми можемо розглянути вплив знаходження біженців на території країн Європи, а саме: Німеччина: з 2014 до 2016 року кількість зареєстрованих поліцією насильницьких злочинів збільшилося на 10,4% (Н. Саксонія), 92,1% цього приросту викликаний біженцями [3]. Аналогічна ситуація у Франції, Австрії, Туреччині.

Розглядаючи ці приклади, ми приходимо до висновку, що відсутність системності та послідовності у міграційній політиці будь-якої держави – це гарантія зростання рівня злочинності, дестабілізації ситуації у цій державі.

Ми розуміємо, ці заходи з боку вищевказаних правоохоронних органів будуть максимально ефективні, якщо вони будуть сприяти тенденції до зниження кількості правопорушень, скоєних іноземцями-біженцями.

Ми вважаємо, що процес інтеграції біженців в українське суспільство повинен передбачати здійснення таких заходів, як:

- відповідне реагування правоохоронних органів на скоєння правопорушень біженцями;
- вжиття заходів щодо унеможливлення, мінімізації або повного скасування умов щодо сприяння скоєння цих правопорушень.

В якості прикладу ми можемо назвати необхідність своєчасного розгляду таких питань, як:

- питання клопотання про надання притулку біженцям;
- питання про набуття статусу біженця;
- питання щодо реєстрації за місцем проживання;
- питання щодо надання можливості працевлаштування [4].

Якщо особа має реальну роботу, має можливість отримувати за свою працю достатні кошти, то це є підставою, для того, що ця особа не буде планувати скоєння і не буде скоювати протиправні незаконні дій з метою заволодіння власністю іншої особи.

Не вирішення державою проблеми з працевлаштуванням – є реальним чинником, який змушує біженця вирішувати цю проблему самостійно, на власний розсуд, будь-яким чином, і, в тому числі, здійснення протиправних заходів, який веде до скоєння правопорушень.

Держава повинна усвідомлювати, що проблема з працевлаштуванням біженців – це, перш за все, проблема держави, а також є певні об'єктивні обставини, які можуть перешкоджати позитивному вирішенню цього питання, а саме:

- низький рівень освіти особи біженця;
- нездатність писати українською або російською;
- погане знання мови;
- певні релігійні обумовлення;
- явна невідповідність спеціальності, яка отримана в країні проживання.

Суттєвий негативний аргумент полягає в тому, що процес працевлаштування біженців в Україні не проходить під контролем, за ініціативою і під головуванням держави, тобто працевлаштування біженця – це пробле-

ма самого біженця, а не держави. Ми розуміємо, що в разі, якщо біженець вирішив питання працевлаштування, а тим самим, перш за все, вирішив питання матеріального забезпечення себе та своєї родини – це добре, але, на жаль, це не є типовою ситуацією в Україні.

Згідно ст. 1 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» від 17.03.2011 року, яка закріплює положення про те, що повноваження міністерств, інших центральних органів виконавчої влади поширюються на всю територію держави, цілком зрозуміло, що провідну роль у правовому забезпеченні охорони публічного порядку на рівні окремої адміністративно-територіальної одиниці і, Харківської області в тому числі, відіграють такі центральні органи виконавчої влади як:

- Міністерство внутрішніх справ;
- Національна поліція;
- Державна служба з надзвичайних ситуацій;
- Служба безпеки України;
- Державна прикордонна служба;
- Державна міграційна служба;
- Державна пенітенціарна служба;
- Міністерство оборони та інші [5].

Вказані правоохоронні органи отримали завдання від держави Україна щодо вжиття всіх, передбачених діючим законодавством, заходів щодо впровадження процесу інтеграції біженців в українське суспільство.

Ми розуміємо, ці заходи з боку вищевказаних правоохоронних органів будуть максимально ефективні, якщо вони будуть сприяти тенденції до зниження кількості правопорушень, скоєних іноземцями-біженцями.

Згідно п.1 Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України» від 28.10.2015 р. №878, Міністерство внутрішніх справ України (МВС) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України. МВС є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах:

- забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, а також надання поліцейських послуг;
- захисту державного кордону та охорони суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні;
- цивільного захисту, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та запобігання їх виникненню, ліквідації надзвичайних ситуацій, рятувальної справи, гасіння пожеж, пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб, а також гідрометеорологічної діяльності;
- міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів [6].

Якщо ми розглянемо ситуацію зі працевлаштуванням біженців на території Харківської області, то ми прийдемо до висновку, що ця проблема

потребує вирішення з боку, перш за все, органів державної влади, а саме, Харківської обласної державної адміністрації і її перших керівників.

Для вирішення цього питання органами державної влади зроблено недостатньо.

Враховуючи, що питання забезпечення працевлаштування біженців необхідно вирішувати, і вирішувати сьогодні, приватні структури надають в цьому приклад.

В якості прикладу ми можемо привести Торгівельний Центр «Барабашово», який є найбільшим торгівельним центром Західної Європи, площа якого складає майже 75 га. За станом на 01.11.2020 року на ТЦБ здійснюють свою підприємницьку діяльність близько 15 тисяч підприємців.

За станом на листопад 2020 року на ТЦБ функціонують 11 іноземних земляцтв, а саме:

- Республіки Афганістан – «Хорусані»;
- Таджикистану – «Пайванд»;
- Азербайджанських громадян;
- Об'єднання нігерійських громадян «ХООНГ»;
- Узбекський національний центр;
- Об'єднання тюркських народів «Інтеграція»;
- Китайської громади на ТЦБ;
- В'єтнамської громади на ТЦБ;
- Турецької громади на ТЦБ;
- Асоціації Сирійських громадян на ТЦБ;
- Громадян Курдистану та Куруд ТЦБ.

Висновок. Враховуючи вищевикладене, аналізуючи стан вирішення цього питання, приходимо до висновку, що саме органи державної влади Харківської області в особі керівництва ХОДА ще не використали всі можливості для вирішення питання щодо забезпечення працевлаштування біженців, і що ця ситуація є одним з реальних факторів, який впливає на стан правопорядку в області. Також існує реальна необхідність у збільшенні ефективності взаємодії в цьому питанні органів державної влади, місцевого самоврядування та правоохоронних структур.

Виходячи з того, що на ТЦБ здійснює свою підприємницьку діяльність близько 5 тисяч іноземних громадян, а з них близько 1 тисячі біженців – то ми розуміємо, що в разі забезпечення дієвого контролю за цієї категорією осіб ми будемо мати реальну можливість зменшити кількість правопорушень, пов'язаних з незаконним обігом наркотичних речовин, крадіжок, грабежів, хуліганських проявів, угонів автотранспорту та інше.

Список використаних джерел:

1. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про статус біженців 1951 р. // Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_011.
2. Статистичні дані. Державна міграційна служба України. URL: <https://dmsu.gov.ua/diyalnist/statistichni-dani.html>
3. Укрінформ: Мультимедійна платформа іномовлення України. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3066785-killist-bizenciv-v-ukraini-zrostae-ostanni-pat-rokiv.html>

4. Малиновська О.А. Інтеграція біженців в Україні: проблеми та шляхи їх подолання 2015. *Міжнародний форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент*. 2015. №19-20. С. 5-19.

5. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17.03.2011 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17>.

6. Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України: Постанова Кабінету Міністрів України: від 28.10.2015р. №878. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/878-2015-п>.